

**IT
STOPS
NOW.**

Πρακτικό Εγχειρίδιο

Για την Εξάλειψη της
Σεξουαλικής Βίας

Χρηματοδοτήθηκε από
την Ευρωπαϊκή Ένωση

**Στην πραγματικότητα
δεν υπάρχουν «άφωνοι».
Υπάρχουν μόνο αυτοί που
είναι σκοπίμως φιμωμένοι ή
αυτοί που είναι καλύτερο να
μην ακούγονται.**

Αρουντάτι Ρόι (Arundhati Roy)

Κεφάλαιο Πρώτο

Κατανόηση της Σεξουαλικής
Βίας και Παρενόχλησης,
προκλήσεις και απαντήσεις

Εισαγωγή

Το πρόγραμμα ESHTE δημιουργήθηκε τον Οκτώβριο του 2016 με σκοπό την πρόληψη και καταπολέμηση της ΣΒΠ και την οικοδόμηση μιας κουλτούρας με μηδενική ανοχή σε πανεπιστήμια και ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε όλη την Ευρώπη, αναπτύσσοντας μια φεμινιστική αντίληψη και ανάλυση των αιτιών και των αποτελεσμάτων της ΣΒΠ κατά των φοιτητών/τριών.

Το Εθνικό Συμβούλιο Γυναικών της Ιρλανδίας (NWCII) ήταν επικεφαλής του έργου και εταίροι του έργου ήταν το Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου (MIGS) στην Κύπρο, το Ενημερωτικό Κέντρο Ζητημάτων Γυναικών (WIIC) στη Λιθουανία και το Rape Crisis Σκωτία (RCS) στο Ηνωμένο Βασίλειο, ενώ το Γραφείο Εκπροσώπησης Γυναικών (Γερμανία) εντάχθηκε ως συνεργάτης στο έργο. Το πρόγραμμα χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή: Γενική Διεύθυνση Δικαιοσύνης και Καταναλωτών μέσω του προγράμματος Daphne III.

Δύο σημαντικά μέρη της έρευνας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) έδωσαν βάση για την εξέλιξη του έργου ESHTE. Πρώτον, η ευρωπαϊκή ερευνητική μελέτη «Gender-Based Violence, Stalking and Fear of Crime» (Βία με βάση το φύλο, μη εμφανής παρακολούθηση και φόβος εγκλήματος), η οποία διερεύνησε τις εμπειρίες των φοιτητών/τριών που βίωσαν σεξουαλική παρενόχληση, κακοποίηση και μη εμφανή παρακολούθηση στη Γερμανία, την Πολωνία, το Ηνωμένο Βασίλειο, την Ιταλία και την Ισπανία, αναγνώρισε:

- Την υψηλή συχνότητα ΣΒΠ μεταξύ φοιτητριών, με σημαντικές επιπτώσεις στην ευημερία και την ακαδημαϊκή επίδοσή τους.
- Η πλειονότητα των περιστατικών δεν καταγγέλλεται και δεν δημοσιοποιείται και εξαιτίας της ευρείας προκατάληψης ότι η βία τείνει να συμβαίνει σε αναξιοπαθούσες και αμόρφωτες γυναίκες. Επομένως οι φοιτήτριες δυσκολεύονταν να συμβιβάσουν την εμπειρία της σεξουαλικής βίας με την εικόνα του εαυτού τους ως ανεξάρτητες γυναίκες με αυτοπεποίθηση.²

Η έρευνα διαμόρφωσε την ανάγκη για μια στρατηγική που στοχεύει τόσο τους/τις φοιτητές/φοιτήτριες όσο και τις πανεπιστημιακές αρχές και θα περιλαμβάνει:

- Πληροφορίες που αναγνωρίζονται ως σημαντικό μέσο για τη μείωση των συναισθημάτων ντροπής και ενοχής, αυξάνοντας έτσι τα ποσοστά δημοσιοποίησης μεταξύ των φοιτητών/τριών.
- Μια γενική πανεπιστημιακή πολιτική που αρνείται την ανοχή στη σεξουαλική βία με βάση το φύλο.

Δεύτερον, ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (FRA) διεξήγαγε έρευνες σχετικά με τη βία κατά γυναικών το 2014 στα 28 κράτη μέλη της ΕΕ και διαπίστωσε ότι η βία έχει υψηλότερη συχνότητα μεταξύ γυναικών ηλικίας 18-29 ετών, ηλικία που συμπίπτει με τη μέση ηλικία των φοιτητριών.¹

Πέραν της κατάρτισης του παρόντος Πρακτικού Εγχειριδίου, η ομάδα του προγράμματος ESHTE ανέλαβε μια σειρά δραστηριοτήτων για την επίτευξη αυτών των στόχων. Αυτές οι δραστηριότητες περιελάμβαναν:

- Την κατάρτιση επισκόπησης δεδομένων σχετικά με την συχνότητα της ΣΒΠ κατά φοιτητριών
- τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην ΕΕ.
- Τη διεξαγωγή ομάδων εστίασης για τη ΣΒΠ με προσωπικό των ΑΕΙ και φοιτητές/φοιτήτριες πανεπιστημίων στην Κύπρο, την Ιρλανδία, τη Λιθουανία και τη Σκωτία.
- Την παράδοση οκτώ πιλοτικών σεμιναρίων κατάρτισης σχετικά με τη ΣΒΠ για το προσωπικό των ΑΕΙ στις χώρες εταίρους.
- Τη διάδοση της μάθησης με ανάπτυξη έργου (project-based learning) μέσω μιας τελικής διάσκεψης κατόπιν της ολοκλήρωσης του έργου (end-of-project) στο Δουβλίνο, με περαιτέρω σεμινάρια διάδοσης σε κάθε μία από τις χώρες εταίρους.
- Την οργάνωση και παρουσίαση μιας εκστρατείας πολιτισμικής αλλαγής για τη ΣΒΠ με το όνομα «It Stops Now», σε ΑΕΙ όλης της Ευρώπης.
- Την οργάνωση ενημερωτικών διαδικτυακών σεμιναρίων με θέματα ΣΒΠ.

Ενίσχυση των αρχών του φεμινισμού

► Οικοδόμηση κοινοτικής προσέγγισης μέσω της μάθησης βάσει κοινών εμπειριών.

Ενώ τα άτομα μπορούν να λειτουργήσουν ως καταλύτες αλλαγής, ο πολιτισμικός μετασχηματισμός απαιτεί μια συλλογική, κοινοτική και κοινωνική, προσπάθεια. Κάθε οργάνωση-εταίρος του ESHTE συνεργάστηκε στενά με τους εταίρους των ΑΕΙ που ασχολούνται με την αντιμετώπιση της ΣΒΠ. Το NWCΙ, ο επικεφαλής εταίρος του έργου, ίδρυσε μια Εθνική Συμβουλευτική Επιτροπή (NAC) για την καθοδήγηση των εργασιών όσον αφορά τις δραστηριότητες του έργου σε εθνικό επίπεδο. Η NAC αποτελείτο από εκπροσώπους των συμμετεχόντων ΑΕΙ και Φοιτητικούς Συλλόγους, το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Ισότητας (DoJE), εξειδικευμένες στη σεξουαλική βία μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ) και την Ιρλανδική Αστυνομία (An Garda Síochána). Δημιουργήθηκε ένας συλλογικός χώρος στήριξης που προέτρεπε την ανταλλαγή διαφορετικών προοπτικών και προσεγγίσεων και εργάστηκε για να υπερβεί τον ανεξάρτητο, αποσπασματικό τρόπο σκέψης που μπορεί συχνά να αποτελέσει εμπόδιο για την αλλαγή.

► Αμφισβήτηση της δυναμικής της εξουσίας

Η ΣΒΠ δεν είναι αυθύπαρκτη. Συνδέεται άρρηκτα με την ανισότητα εντός των κοινωνικών, οικονομικών και πολιτικών πλαισίων. Οι γυναίκες και οι περιθωριοποιημένες ομάδες παραδοσιακά υποεκπροσωπούνται στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και στις δομές εξουσίας. Οι εμπειρίες και οι προοπτικές τους αποκλείονται, ενώ οι νόμοι, οι πολιτικές και οι προτεραιότητες καθορίζονται από τα πρόσωπα που βρίσκονται στην εξουσία. Τα ΑΕΙ δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν επαρκώς τη ΣΒΠ χωρίς να αμφισβητήσουν διαφανώς τη δυναμική εξουσίας εντός των πολιτισμικών θεσμών τους και να διασφαλίσουν ότι παρέχεται ισότητα και εκπροσώπηση σε κάθε επίπεδο στα ινστιτούτα τους.

► Διακλαδικότητα

Η σεξουαλική βία επηρεάζει όλες τις κοινότητες. Ωστόσο, ορισμένες ομάδες επηρεάζονται δυσανάλογα λόγω της ανισότητας που βιώνουν σε πολλαπλά επίπεδα. Για τη διακλαδικότητα απαιτούνται προγράμματα, πολιτικές, εκπαίδευση και ενημερωτικές εκστρατείες.

Πώς διαφορετικές ταυτότητες –όπως η φυλή, το φύλο, η κοινωνική τάξη, ο σεξουαλικός προσανατολισμός και οι ικανότητες– αλληλεπιδρούν μεταξύ τους και με τα πρόσωπα που έχουν υποστεί ΣΒΠ.

Υφιστάμενα διεθνή και ευρωπαϊκά πλαίσια σε σχέση με τη βία με βάση το φύλο και με τη σεξουαλική βία και παρενόχληση

Η επισκόπηση του ESHTE για τα στοιχεία σχετικά με τη συχνότητα της ΣΒΠ στα ΑΕΙ στην Ευρώπη περιλαμβάνει μια λεπτομερέστερη εξέταση των πλαισίων της βίας βάση του φύλου (ΒΒΦ), ωστόσο παρακάτω θα γίνει μια περιληπτική περιγραφή

► Διεθνή Πλαίσια

Το άρθρο 5 της **Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών (CEDAW)** του 1979 καλεί τα κράτη να τροποποιήσουν «τα κοινωνικά και πολιτισμικά πρότυπα συμπεριφοράς ανδρών και γυναικών με σκοπό την εξάλειψη των προκαταλήψεων και των εθιμικών και όλων των άλλων πρακτικών που βασίζονται στην ιδέα της κατωτερότητας ή της ανωτερότητας οποιουδήποτε μεταξύ των φύλων ή σε τυποποιημένους ρόλους ανδρών και γυναικών».

Η Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για την Εξάλειψη της Βίας κατά των Γυναικών του

1993 βασίστηκε στην CEDAW αναγνωρίζοντας τον τρόπο με τον οποίο η ΒΒΦ αποτελεί τόσο εκδήλωση της ανισότητας των φύλων όσο και ένας τρόπος διαιώνισης των διακρίσεων, της ανισότητας και της αδικίας μεταξύ φύλων.

Η Διακήρυξη ορίζει τη βία κατά των γυναικών ως «κάθε πράξη ΒΒΦ η οποία επιφέρει ή είναι πιθανό να επιφέρει σωματική, σεξουαλική, ψυχολογική βλάβη ή πόνο σε γυναίκες». Αναφέρεται ότι «η βία κατά των γυναικών είναι μια εκδήλωση ιστορικά άνισων σχέσεων εξουσίας μεταξύ ανδρών και γυναικών, οι οποίες οδήγησαν στην κυριαρχία και τη διάκριση των γυναικών από τους άντρες και στην πρόληψη της πλήρους ανέλιξης των γυναικών».

Στη συνέχεια η **Τέταρτη Παγκόσμια Διάσκεψη για τις Γυναίκες** του 1995 και η **Διακήρυξη του Πεκίνου και η Πλατφόρμα Δράσης** επικεντρώθηκαν επίσης στην εξάλειψη όλων των μορφών βίας κατά των γυναικών, καλώντας τα κράτη, τους διεθνείς οργανισμούς και τις ΜΚΟ για την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών.

Στόχοι για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη

Στόχος Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDG)
5 | Επίτευξη της ισότητας των φύλων και ενδυνάμωση όλων των γυναικών και των κοριτσιών

➤ **Στόχος 5.2:** Εξάλειψη κάθε μορφής βίας κατά όλων των γυναικών και των κοριτσιών στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, συμπεριλαμβανομένης της σωματεμπορίας, της σεξουαλικής και άλλων μορφών εκμετάλλευσης.

SDG 16 | Προώθηση ειρηνικών κοινωνιών χωρίς αποκλεισμούς για τη βιώσιμη ανάπτυξη, την παροχή πρόσβασης στη δικαιοσύνη για όλους/ες και τη δημιουργία αποτελεσματικών, υπεύθυνων θεσμών χωρίς αποκλεισμούς σε όλα τα επίπεδα.

➤ **Στόχος 16.1:** Ληψιμαντική μείωση κάθε μορφής βίας και των σχετικών ποσοστών θνησιμότητας ανά τον κόσμο.

► Πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η ΕΕ έχει επίσης επικεντρωθεί στη ΣΒΠ κατά των γυναικών, ενώ το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχουν υιοθετήσει μια σειρά ψηφισμάτων, συμπερασμάτων και στρατηγικών για το θέμα αυτό.

Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης είναι επί του παρόντος το ισχυρότερο νομικά δεσμευτικό έγγραφο στην ΕΕ σχετικά με τη βία κατά των γυναικών.⁴ Ορίζει τη βία κατά των γυναικών ως «παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων... και περιλαμβάνει κάθε πράξη ΒΒΦ η οποία επιφέρει ή είναι πιθανό να επιφέρει σωματική, σεξουαλική, ψυχολογική ή οικονομική βλάβη ή πόνο σε γυναίκες, συμπεριλαμβανομένων και των απειλών για τέτοιες πράξεις, του εξαναγκασμού ή της αυθαίρετης στέρησης της ελευθερίας, είτε συμβαίνει στη δημόσια είτε στην ιδιωτική ζωή».

Κατονομάζει διάφορες μορφές βίας, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής βίας, της σεξουαλικής παρενόχλησης, του βιασμού, της μη εμφανούς παρακολούθησης και της ψυχολογικής βίας, και απαιτεί από τα κράτη να υιοθετήσουν ολοκληρωμένα μέτρα για την πρόληψη της βίας, την προστασία των επιζώντων/επιζησασών και τη δίωξη των δραστών.

Η Οδηγία για τα Δικαιώματα των Θυμάτων δημιουργεί ελάχιστα πρότυπα σε σχέση με τα δικαιώματα, τη στήριξη και την προστασία των θυμάτων εγκληματικών πράξεων εντός της ΕΕ, ανεξαρτήτως της ιθαγένειάς τους. Η Οδηγία τέθηκε σε ισχύ τον Νοέμβριο του 2015 και έχει εισαγάγει μέτρα τα οποία θα πρέπει να έχουν υπόψη τους τα ΑΕΙ, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος αποζημίωσης των θυμάτων εγκληματικών πράξεων και της πανευρωπαϊκής εντολής προστασίας.

Ενδεικτικά στοιχεία σχετικά με τη σεξουαλική βία και παρενόχληση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

68 %

Σε μελέτη που διενεργήθηκε στην επικράτεια πέντε ευρωπαϊκών χωρών το 47% έως το 68% των φοιτητριών ανέφεραν ότι ένιωσαν σεξουαλική παρενόχληση, μέσω προφορικών είτε απειλητικών ανεπιθύμητων σεξουαλικών προτάσεων κατά τη διάρκεια των σπουδών τους.⁶

2 %

Στο Ηνωμένο Βασίλειο μόνο το 2% των ατόμων που βίωσαν σεξουαλική βία αισθάνθηκαν ότι μπορούσαν να το καταγγείλουν στο πανεπιστήμιο και ικανοποιημένα από τη διαδικασία καταγγελίας.¹⁰

62 %

Σε πανεπιστημιούπολη της Ισπανίας 62% των φοιτητών/τριών έχουν υπάρξει μάρτυρες ή έχουν βιώσει κάποια μορφή ΒΒΦ.⁷

Μία στις 4 νεαρές γυναίκες έχουν υποστεί μη εμφανή παρακολούθηση ή σεξουαλική παρενόχληση στο διαδίκτυο τουλάχιστον μία φορά.¹¹

7 %

Στη Σκωτία και το Ηνωμένο Βασίλειο το 7% των φοιτητριών είχαν υποστεί σοβαρή σεξουαλική κακοποίηση και το 68% είχε υποστεί παρενόχληση, όπως μεταξύ άλλων ανεπιθύμητη επαφή, επίδειξη γυμνού σώματος και ανεπιθύμητα σεξουαλικά σχόλια.⁸

92 %

Στην Ιρλανδία η Έκθεση Δραστηριοτήτων της Εθνικής Μονάδας Τραύματος Σεξουαλικής Επίθεσης (SATU) του 2015 κατέγραψε ότι μεταξύ των 685 ατόμων που υπέστησαν βιασμό ή σεξουαλική κακοποίηση, το 92% των ασθενών ήταν γυναίκες και το 45% των ασθενών παρουσιάστηκαν ως φοιτήτριες¹²

11 %

Στην Ιρλανδία το 11% των φοιτητριών είχαν υποστεί ανεπιθύμητη σεξουαλική επαφή, ενώ το 5% ήταν επιζήσασες βιασμού, με επιπλέον 3% επιζήσασες απόπειρας βιασμού.⁹

Συνολικό πλαίσιο για πανεπιστημιούπολεις

Υπάρχει μια σειρά από νέα πλαίσια για την αντιμετώπιση της ΣΒΠ στα ΑΕΙ. Η κοινή δομή περιλαμβάνει:

Προσεγγίσεις σε επίπεδο ιδρύματος

- Προσέγγιση σε επίπεδο ιδρύματος της ανάπτυξης πολιτικών και διαδικασιών για την αντιμετώπιση περιστατικών ΣΒΠ κατά φοιτητριών.
- Συμμετοχή των φοιτητικών Συλλόγων στην ανάπτυξη, τη διατήρηση και την αναθεώρηση όλων των στοιχείων για την ανταπόκριση μεταξύ ιδρυμάτων.
- Τακτική αξιολόγηση παρεμβάσεων και πολιτικών.
- Δημιουργία ενός κλαδικού οργάνου εκπροσώπησης για την ανάπτυξη κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με τον τρόπο χειρισμού πειθαρχικών ζητημάτων που μπορούν επίσης να αποτελούν ποινικά αδικήματα.
- Εξασφάλιση της συμμετοχής στην ηγεσία για την επέλευση πολιτισμικών αλλαγών.

Πρόληψη

- Υιοθέτηση ενός προγράμματος με βάση αποδεικτικά στοιχεία που θα επιδιώκει την πολιτισμική αλλαγή των κανόνων, των πεποιθήσεων και των αξιών που συμβάλλουν στη σεξουαλική βία.
- Κατάρτιση συμφωνιών σύμπραξης μεταξύ φοιτητών/τριών και πανεπιστημίου.
- Ενσωμάτωση μιας προσέγγισης μηδενικής ανοχής σε όλες τις θεσμικές δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένων των διαδικασιών για το Ανθρώπινο Δυναμικό (HR).

Παρέμβαση/Ανταπόκριση

- Εξασφάλιση ότι στην πανεπιστημιούπολη θα διατίθενται ποικίλες και δημοσιοποιημένες μέθοδοι υποστήριξης για επιζήσαντες/επιζήσασες.
- Δημιουργία μιας σαφούς, προσβάσιμης και αντιπροσωπευτικής διαδικασίας δημοσιοποίησης και ανταπόκρισης για περιστατικά σεξουαλικής βίας και βιασμούς, καθώς και ενός κεντρικού συστήματος καταγγελιών.
- Παροχή κατάρτισης στο προσωπικό

- Ανάπτυξη και διατήρηση συνεργασιών με τοπικές εξειδικευμένες υπηρεσίες.
- Δημιουργία και διατήρηση ισχυρών δεσμών με τις τοπικές αστυνομικές αρχές και υπηρεσίες περίθαλψης.

Ακούγοντας την πανεπιστημιούπολη: οι ομάδες εστίασης και η διερεύνηση συμπεριφορών με σκοπό τη δέσμευση.

Εκτός από τη συχνή κατάρτιση αναφορών για δεδομένα ΣΒΠ, οι ομάδες εστίασης αποτέλεσαν τον κύριο μηχανισμό συλλογής πληροφοριών του προγράμματος ESHTE, συμβουλευοντας και διαμορφώνοντας το Πρακτικό Εγχειρίδιο, την εκστρατεία «It Stops Now» και την ανάπτυξη διδακτικών ενοτήτων για την κατάρτιση του προσωπικού. Οι ομάδες εστίασης χρησιμοποίησαν ως προσέγγιση την κοινοτική ανάπτυξη. Έτσι στράφηκε η προσοχή των ενδιαφερομένων στη διερεύνηση των συμπεριφορών, των εμπειριών, των προκλήσεων και των ευκαιριών τους σε σχέση με την αντιμετώπιση της ΣΒΠ στο περιβάλλον των ΑΕΙ.

Οι ομάδες εστίασης διευκολύνθηκαν από τους οργανωτικούς εταίρους του ESHTE, με την υποστήριξη των εταίρων των ΑΕΙ. Συνολικά 12 ΑΕΙ από όλη την Κύπρο, τη Λιθουανία, την Ιρλανδία και τη Σκωτία συμμετείχαν σε 25 χωριστές ομάδες εστίασης με το προσωπικό και τους/τις φοιτητές/φοιτήτριες. 13 Ομάδες εστίασης δημιουργήθηκαν μέσω δομημένων ερωτηματολογίων με αποτέλεσμα τις ομαδικές συζητήσεις. Ωστόσο, οι συμμετέχοντες/ουσες είχαν τη δυνατότητα να διερευνήσουν σχετικά θέματα που αφορούσαν ειδικά το ίδρυμά τους.

Οι ομάδες εστίασης εξέτασαν το ζήτημα της ΣΒΠ χρησιμοποιώντας ένα συνολικό πλαίσιο για τις πανεπιστημιούπολεις, το οποίο κάλυπτε τα εξής:

1. Πρωτοβάθμια Πρόληψη | Πολιτισμός, Εκπαίδευση και Εκστρατείες.

- Γνώση των περιστατικών ΣΒΠ εντός του ΑΕΙ (εντός και εκτός πανεπιστημιούπολης).
- Ευαισθητοποίηση για τυχόν εκστρατείες ή πρωτοβουλίες αντιμετώπισης της ΣΒΠ από το ΑΕΙ ή άλλους φορείς.
- Κατανόηση του νομικού πλαισίου της ΣΒΠ.

2. Δευτεροβάθμια Πρόληψη | Θεσμική Ανταπόκριση και Υποστήριξη.

- Γνώση των πολιτικών, των διεργασιών, των ανθρώπων και των διαδικασιών.
- Ρόλος των εξωτερικών φορέων (όπως η αστυνομία).
- Διαθέσιμη κατάρτιση.

3. Τριτοβάθμια Πρόληψη | Θεσμικά Πλαίσια.

- Γνωριμία με το προσωπικό του ΑΕΙ ή τις φοιτητικές ομάδες που εργάζονται για το ζήτημα της ΣΒΠ.
- Διαπανεπιστημιακά πλαίσια.
- Κρατικά πλαίσια.

Χώρα	Αριθμός ομάδων εστίασης προσωπικού του ΑΕΙ	Αριθμός συμμετεχόντων/ουσών του προσωπικού του ΑΕΙ	Αριθμός φοιτητικών ομάδων εστίασης	Αριθμός συμμετεχόντων/ουσών φοιτητών/τριών
Κύπρος	1	9	2	12
Λιθουανία	1	16	1	19
Ιρλανδία	6	31	10 ¹⁴	118
Σκωτία	2	9	2	12

► Επισκόπηση των ευρημάτων των ομάδων εστίασης

Για τη συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων/ουσών στις ομάδες εστίασης αυτή ήταν η πρώτη φορά που ζητήθηκε η γνώμη τους σχετικά με τη ΣΒΠ στο πλαίσιο του ΑΕΙ. Παρά τις διαφορετικές νομοθετικές διατάξεις και τα πολιτικά πλαίσια μεταξύ Ιρλανδίας, Σκωτίας, Κύπρου και Λιθουανίας, το μεγαλύτερο μέρος των ζητημάτων που εντοπίστηκαν από το προσωπικό και τους/τις φοιτητές/φοιτήτριες ήταν παρόμοιο. Σε ορισμένες ομάδες εστίασης εγέρθηκε ένα ευρύτερο ζήτημα περί ισότητας φύλων σε σχέση με την παρενόχληση. Μέλος του προσωπικού δήλωσε ότι «υπάρχει μια παράδοση εντός του ιδρύματος που είναι προβληματική όσον αφορά τις γυναίκες», ενώ κάποιο άλλο μέλος σχολίασε ότι «το γυναικείο προσωπικό αισθάνεται αποδυναμωμένο σε σχέση

με μια σειρά θεμάτων, όπως η παρενόχληση και το μισθολογικό χάσμα». Ήταν σαφές για μεγάλο αριθμό συμμετεχόντων/ουσών ότι η ΣΒΠ δεν απευθύνεται μόνο σε φοιτητές/φοιτήτριες αλλά θα πρέπει να προσεγγιστεί με μία ευρεία κοινοτική εφαρμογή. Εν γένει συμφωνήθηκε ότι η δράση των ιδρυμάτων δεν ήταν αρκετή για την αντιμετώπιση της ΣΒΠ.

► Η συχνότητα της σεξουαλικής βίας

Όλες οι ομάδες εστίασης είχαν λάβει γνώση περιστατικών ΣΒΠ στην κοινότητα του ΑΕΙ τους. Τα εν λόγω περιστατικά κυμαινόταν από τον βιασμό, την μη εμφανή παρακολούθηση, την κρυφή κινηματογράφηση και φωτογράφηση μέχρι τη διαδικτυακή παρενόχληση και τις ανεπιθύμητες σεξουαλικές προτάσεις. Τα περισσότερα από τα περιστατικά που αναφέρθηκαν σχετίζονταν με

εμπειρίες φοιτητών/τριών –«συνέβη σε πολλούς/ές φίλους/φίλες μου»– ενώ επισημάνθηκε και η ευάλωτη θέση των μεταδιδακτορικών που δεν κατηγοριοποιούνται εύκολα, ούτε ως προσωπικό ούτε ως φοιτητές/ φοιτήτριες. 15 Η πλειοψηφία των περιστατικών σεξουαλικής βίας που καταγγέλθηκε έλαβε χώρα σε διάφορες κοινωνικές εκδηλώσεις εκτός της πανεπιστημιούπολης, ενώ η διαδικτυακή σεξουαλική παρενόχληση τέθηκε ως αυξανόμενο πρόβλημα για τους/τις φοιτητές/φοιτήτριες. Εκ μέρους κάποιων συμμετεχόντων/ουσών υπογραμμίστηκε η σημασία των πρωτοβουλιών κατά τον πρώτο χρόνο, προκειμένου να καθορίσουν τις αναμενόμενες συμπεριφορές. Στην πλειοψηφία των ομάδων εστίασης δεν αναφέρθηκαν περιστατικά ΣΒΠ κατά του προσωπικού, αλλά όταν αναφέρθηκαν, διατυπώθηκαν ως σοβαρό πρόβλημα.

Υπάρχει συναίνεση μεταξύ σχεδόν όλων των ομάδων ότι:

- Τα ΑΕΙ έχουν να διαδραματίσουν ένα σημαντικό ρόλο για την αντιμετώπιση της κουλτούρας της ΣΒΠ, αλλά απέτυχαν να ανταποκριθούν επαρκώς σε ζητήματα ΣΒΠ.
- Υπήρξε έλλειψη σαφούς πλαισίου (π.χ. ισότητα των φύλων) για την αντιμετώπιση της ΣΒΠ στα ιδρύματα.
- Το προσωπικό και οι φοιτητές/φοιτήτριες είχαν άγνοια της εγκληματικής φύσης των μορφών συμπεριφοράς ΣΒΠ.
- Υπήρξε έλλειψη συγκεκριμένων πολιτικών και διαδικασιών σχετικά με τη ΣΒΠ.
- Δεν υπήρχε γενική κατάρτιση για το προσωπικό, αναφορικά με τον τρόπο αντιμετώπισης των καταγγεληθέντων περιστατικών και δεν υπήρχαν σαφείς παραπομπές σε πρόσθετες υπηρεσίες για τους/τις φοιτητές/φοιτήτριες που έκαναν τις καταγγελίες.
- Ορισμένες συμπεριφορές ΣΒΠ έχουν «κανονικοποιηθεί» και συνεπώς δεν αναγνωρίζονται πάντοτε ως ΣΒΠ.
- Η ρητορική της επίκρισης των θυμάτων και ο φόβος των συνεπειών (τόσο για το ίδρυμα όσο και για τον/τη δράστη/δράστρια) συνθέτουν το ζήτημα και εμποδίζουν την αντιμετώπισή του.

Δημιουργία πολιτισμικών αλλαγών μέσω της ηγεσίας.

Η αντιμετώπιση της ΣΒΠ μέσω της εκάστοτε ηγεσίας αποτελεί αναπόσπαστο μέρος κάθε πλαισίου ισότητας των ΑΕΙ και απαιτείται μετασχηματιστική πολιτισμική αλλαγή για την εξάλειψη των εμποδίων που προβάλλονται στις γυναίκες και σε άλλες περιθωριοποιημένες ομάδες για την προώθηση της εκπαίδευσης και της σταδιοδρομίας τους και την πλήρη συμμετοχή τους στην κοινότητα των ΑΕΙ.

Ένας μικρός αριθμός ιδρυμάτων ανέλαβε πρωτοβουλίες για την ισότητα των φύλων, αλλά σχεδόν κανένα δεν ανέδειξε την ΒΒΦ ή τη ΣΒΠ ως ζητήματα.

► Εισηγήσεις

- Ως κεντρικό στοιχείο της θεσμικής αποστολής τους, οι ιθύνοντες των ΑΕΙ οφείλουν να δεσμευτούν για
- την αντιμετώπιση της ΣΒΠ.
- Θα πρέπει να υπάρχει ισορροπία μεταξύ των φύλων και εκπροσώπηση των περιθωριοποιημένων ομάδων στις θέσεις εξουσίας και λήψης αποφάσεων των ΑΕΙ για την προώθηση ενός ευνοϊκού πλαισίου με σκοπό την πολιτισμική αλλαγή.
- Τα ΑΕΙ θα πρέπει να συμμετάσχουν σε ακτιβιστικές δράσεις λαϊκής βάσης ως κινητήρια δύναμη αλλαγής.
- Οι ιθύνοντες πρέπει να προάγουν μια νοοτροπία διαφάνειας σε όλα τα επίπεδα εντός του ιδρύματος, με τη δημοσίευση δεδομένων και ερευνών, τη σαφή επισήμανση των δράσεων υποστήριξης και των πολιτικών καθώς και με πρωτοβουλίες ευαισθητοποίησης.